

Пенчо Петков Славейков (1866–1912)

145 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО МУ

ПОЕТ, ЛИТЕРАТУРЕН КРИТИК, ЕСЕИСТ, ПРЕВОДАЧ, ЕДИН ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В КРЪГА „МИСЪЛ“. НАЙ-МАЛКИЯТ СИН НА ПОЕТА И ПОЛИТИК ПЕТКО РАЧОВ СЛАВЕЙКОВ.

Роден е на 27 април 1866 г. в Трявна. Учи в родния си град и в Стара Загора, където през 1876 г. баща му е назначен за учител. Става свидетел на опожаряването на града по време на Руско-турската война, споменът за което остава завинаги в съзнанието му.

Пенчо Славейков е най-малкото седмо дете в семейството на Петко Рачов Славейков и Ирина Райкова. След края на войната семейството се премества в Сливен, после в Търново, а в края на 1879 г. се установява в София. Там Пенчо Славейков учи до 1881 г., а по-нататък продължава образованието си в Пловдив. По това време, под въздействието на баща си и на неговия приятел Петко Каравелов, у него се заражда любовта към народното творчество. Заедно с баща си записва народни приказки, песни, легенди, старинни предания, често го придружава в пътуванията му из различни краища на България за езикуви, етнографски и фолклорни проучвания.

През януари 1884 г. след нещастен случай върху заледената Марица, той заболява тежко. Въпреки продължителното лечение в Пловдив, София, Лайпциг, Берлин и Париж, за цял

живот му остават поражения – затруднен е в движенията си и говори трудно. След неколкомесечна борба със смъртта, Славейков се отдава на мрачни мисли и страда от пристъпи на меланхолия. В борба с тежката криза той се старае да калява волята си и започва да гледа на страданието като на извисяващо духа изпитание. Тази идея се затвърждава и от общуването му с творчеството на Ибсен, Ницше, Хайне и др. Стихотворенията, които пише по това време, са повлияни главно от Хайнрих Хайне.

Към средата на 1884 г. семейството на Пенчо Славейков се връща в София. През 1885 г. той се сближава с Алеко Константинов и заедно с него сътрудничи на списанието „Библиотека Свети Климент“ с преводи от руски поети. По времето на режима на Стамболов, Славейков и семейството му – като демократи и русофили – преживяват тежки години. Затова и стихотворенията му от края на 80-те и първата половина на 90-те години са изпълнени с критично-обществен патос. Същевременно пише и интимна лирика, събрана в първата му книга „Момини сълзи“ (1888). Постепенно в поезията на Славейков се появяват почти всички идейно-емоционални и жанрови форми, характерни за зрялото му поетическо творчество – патриотична, баладична, фолклорна, интимно-лирична, философско-историческа и др.

През 1892г. Славейков заминава да следва в Лайпциг философия. От там сътрудничи редовно на сп. „Мисъл“ и на сп. „Българска сбирка“, създава поемите „Ралица“, „Бойко“, „Неразделни“, и други класически епически песни, първите глави на епопеята „Кървава песен“, много от миниатюрите в „Сън за щастие“. Като студент Славейков си поставя за задача да разшири житейския, философския, естетическия си кръгозор, да школува при големи творци. Интересът му към живописата и скулптурата го насочва към Лайпцигското дружество на любителите на изкуството, става

член и на Лайпцигското литературно дружество. Вглъбява се в творчеството и философията на Й. В. Гьоте и Х. Хайне. Вниманието му привличат и други съвременни немски поети. Покрай преводите си от немски той се запознава и със скандинавските литератури, проучва творчеството на Х. Ибсен, Й. Якобсен и др. В Лайпциг Славейков завършва кн. I от „Епически песни“, продължава да твори интимна лирика, извисявайки се над ранните си лирически произведения.

Завръща се в България в началото на 1898 г. и активно се включва в обществения и културния живот – става член на Българското книжовно дружество, днес Българска академия на науките, в центъра е на литературния кръг „Мисъл“, работи като учител в Софийската мъжка гимназия, по-късно е поддиректор (1901–1909) и директор (1909–1911) на Народната библиотека, директор на Народния театър (1908–1909).

В средата на 1911 г. Славейков е уволнен от поста директор на Народната библиотека. Поетът не приема предложеното му място на уредник в музея при Министерството на народното просвещение. Заминава за Швейцария, а след това за Италия, където на 28 май 1912 г. умира. ■

Самотен гроб в самотен кът...

*Самотен гроб в самотен кът,
пустиня около немее —
аз зная тоз самотен кът
и тоя гроб самотен де е.*

*И знам, че в тоз самотен гроб,
таме в пустинний кът самотен,
зарови милвана ръка
един немил живот сиротен.*

*Сега за тоз немил живот,
в немил живот сама купнее...
Самотен гроб в самотен кът,
пустиня около немее.*